הגמרא מביאה ברייתא בדין חליצה מוטעית, ומחלוקת אמוראים בביאורה: תָּנוּ רַבָּנָן בברייתא, חֲלִיצָה מוּטְעֵית כְּשֵׁרָה. מפרשת הגמרא: אֵי זוֹ הִיא חֲלִיצָה מוּטְעֵית, אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, כָּל שֶׁמטעים את היבם שאינו רוצה לחלוץ, ואוֹמְרִים לוֹ, חֲלוֹץ ליבמתך וּבְכָךְ אַתָּה כּוֹנְסָהּ להיות לך לאשה. וחליצה זו כשירה אפילו שאין החולץ מתכוין להתיר על ידה את היבמה להנשא לאדם מן השוק. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לריש לקיש, וכי חליצה זו כשירה, והרי אֲנִי שׁוֹנֶה ברייתא אחרת שנאמר בה, בֵּין שֶׁנִּתְכַּוְּון הוּא [–החולץ] לשם חליצה וְלֹא נִתְכַּוְּונָה הִיא [–החלוצה] לשם חליצה, וּבֵין שֶׁנִּתְכַּוְּונָה הִיא לשם חליצה וְלֹא נִתְכַּוֵּון הוּא לשם חליצה, חֲלִיצָתָהּ פְּסוּלָה, עַד שֶׁיִּתְכַּוְּונוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד לשם חליצה. וְאם כן איך אַתְּ אָמְרַת לפרש בברייתא הראשונה, שאם חלץ לה היבם לשם אישות ולא לשם היתר חליצה, חֲלִיצָתָהּ כְּשֵׁרָה.

רבי יוחנן מפרש חליצה מוטעית באופן אחר: אֶלָּא חליצה מוטעית שהכשירה הברייתא הראשונה היא, כָּל שֶׁאוֹמְרִים לוֹ ליבם שאינו רוצה לחלוץ, חֲלוֹץ לָהּ ליבמה עַל מְנַת שֶׁתִּתֵּן לְךָ מָאתַיִם זוּז תמורת החליצה, שאף אם לבסוף לא תקיים את התנאי ולא תתן לו כלום החליצה כשירה. הגמרא מביאה הוכחה לדברי רבי יוחנן מברייתא: תָּנְיָא נָמֵי הָכֵי, חֲלִיצָה מוּטְעֵית כְּשֵׁרָה, וְאי זוֹ הִיא חֲלִיצָה מוּטְעֵית, כָּל שֶׁאוֹמְרִים ליבם חֲלוֹץ לָהּ עַל מְנַת שֶׁתִּתֵּן לְךָ מָאתַיִם זוּז. וּמַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנָּפְלָה לְפָנֶיךָ בֶּם שֶׁאֵין הָגוּן לָהּ וְאָמְרוּ לוֹ בית דין, חֲלוֹץ לָהּ עַל מְנַת שֶׁתִּתֵּן לְךָ מָאתַיִם זוּז, וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רַבִּי חֲנִינָא וְהִכְשִׁירָהּ לחליצה זו, אף שלא נתנה מאתים זוז.

הגמרא מביאה מעשה שנהגו בו כשיטת רבי יוחנן, ופסלו חליצה שלא בכוונה: הַהוּא יבם דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי חִנְיָא בַּר אַבָּא, ותבע את יבמתו להתייבם לו. אָמַר לָהּ רבי חייא ליבמה, בִּתִּי, עֲמוֹדִי והתייבמי ליבם. אָמְרָה לֵיהּ אִימָּא [–אמה] של היבמה, יְשִׁבְתָּהּ זוֹ הִיא עֲמִידָתָהּ – מה שהיא נמנעת מלהתייבם זו היא תקנתה, מכיון שהיבם אינו הגון לה. אָמַר לָהּ רבי חייא, האם יָדַעַתְּ לֵיהּ ליבם, ואת מכירה בו איזה גנאי שמחמתו אינו ראוי לבתך. אָמְרָה לֵיהּ, אֵין – אכן כן, מְמוּנֶא הוּא דְּחָיֵשׁ לָהּ וְקָבְעֵי לְמֵיכְלֵיהּ מִינָּהּ – ראה הוא שיש לה ממון, ורוצה לייבמה כדי ליטול את ממונה ולכלותו ואחר כך יגרשנה. אָמַר לָהּ רבי חייא ליבמה, האם לֹא נִיחָא לְךְ להתייבם. אָמְרָה לֵיהּ היבמה, לֹא. ומאחר שלא רצה היבם לחלוץ לה אלא ליבמה, הטעהו רבי חייא וְאָמַר לֵיהּ, חֲלוֹץ לָהּ ליבמה וּבְכָךְ אַתָּה כּוֹנְסָהּ לך לאשה, ומתוך כך חלץ לה. לְבָתַר דְּחָלַץ לָהּ אָמַר לֵיהּ רבי חייא ליבם, הַשְׁתָּא מִינָּךְ אִפְּסְלָא לָהּ – מעתה נפסלה היבמה ונאסרה עליך, לכן חֲלוֹץ לָהּ עתה חֲלִיצָה מְעַלְּיָיתָא כִּי הֵיכִי דְּתִשְׁתְּרֵי לְעָלְמָא – כדי להתירה לשוק.

מביאה הגמרא מעשה נוסף בחליצה מוטעית: בַּת חֲמוּתוֹ [–חמיו] דְּרַב פָּפָּא מת בעלה, וְנָפְלָה לִפְנֵי יָבָם שֶׁאֵין הָגוּן לָהּ. אֲתָא היבם לְקַמֵּיהּ דְּאַבַּיֵי ותבע אותה להתייבם לו ולא רצה לחלוץ. הטעהו אביי וְאָמַר לֵיהּ, חֲלוֹץ לָהּ וּבְכָךְ אַתָּה כּוֹנְסָהּ. אָמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לאביי, וכי לֹא סָבַר לָהּ מַר לָהָא דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן שחליצה כגון זו פסולה משום שאינה לשם חליצה. השיב לו אביי: וְאֶלָּא הֵיכִי אִימָּא לֵיהּ – וכי איך עלי לומר ליבם. אָמַר לֵיהּ רב פפא, אמור לו ליבם, חֲלוֹץ לָהּ עַל מְנַת שֶׁתִּתֵּן לְךְ מָאתַיִם זוּז. ואכן כן אמר אביי ליבם, והלך וחלץ לה על מנת שתתן לו מאתים זוז. לְבָתַר דְּחָלַץ לָהּ אָמַר לָהּ אביי ליבמה, זִיל הַב לֵיהּ – לכי והביאי לו מאתיים זוז אלו. אָמַר לֵיהּ רב פפא, אין היבמה צריכה לפרוע לו ממון זה, שכן מְשַׁמֶּשֶׁת אֲנִי בְּךְ עֲבָדָה לֵיהּ – בידה לטעון שיטיתי בך ולא היה בדעתי להתחייב כלום, שהרי היתה התחייבות זו מתוך אונס כדי שתסכים לחלוץ לי, והתחייבות באונס אינה כלום. ומוכיח רב פפא כדבריו: מִי [–וכי] לֹא תָּנְיָא בברייתא, חֲרֵי שֶׁהָיָה אדם בּוֹרֵחַ מִבֵּית הָאֲסוּרִין ועיכב הנהר בעדו, וְהָיְתָה מַעְבָּרָא [–מעבורת, ספינה] לְפָנָיו, וְאָמַר לֵיהּ הבורח לבעל המעבורת, טוֹל [–הריני מתחייב לך] דֵּינָר וְהַעֲבִירֵנִי את הנהר, אֵין לוֹ לבעל המעבורת אֶלָּא את שֶׁכָּרוֹ הרגיל עבור נסיעה זו, ואינו יכול לתבוע מהבורח את כל הדינר שהתחייב לו. אַלְמָא [–מוכח] אָמַר לֵיהּ [–שיכול לומר לו] המתחייב מתוך אונס מְשַׁמֶּשֶׁת אֲנִי בְּךְ, ואין חלה התחייבות זו. ואם כן הָכָא נָמֵי ביבמה שהתחייבה ליבם ממון בכדי שיסכים לחלוץ לה, יכולה היא לומר לו מְשַׁמֶּשֶׁת אֲנִי בְּךְ. אָמַר לֵיהּ אביי לרב פפא, אֲבוּךְ הֵיכָא – היכן אביך, אָמַר לֵיהּ רב פפא, בְּמָתָא – בעיר. שוב שאלו, אִימָּךְ הֵיכָא – אמך היכן היא, אָמַר לֵיהּ, בְּמָתָא. ורמז אביי בשאלותיו אלו, שמשום שסמוך רב פפא לאביו ואמו והם מספקים לו את כל צרכיו, שמועותיו מחודדות. יָהֵיב בְּהוּ אביי עֵינֵיהּ וּשְׁכִיבָן – מתוך שנתן אביי את עיניו באביו ואמו של רב פפא, שלטה בהם עין הרע ומתו.

הברייתא שלפנינו מחלקת בין גט מוטעה לחליצה מוטעית: תָּנוּ רַבָּנָן, חֲלִיצָה מוּטְעֵית שנעשתה על תנאי ולא התקיים התנאי כאופן שהובא לעיל, כְּשֵׁרָה, משום שבחליצה אין מועיל תנאי לבטל את המעשה. אבל גֵּט מוּטְעֶה שנעשה על תנאי ולא התקיים תנאו, הגט פָּסוּל, שכן בגט מועיל תנאי לבטל את המעשה, ואין הגט חל אלא אם כן התקיים התנאי. כמו כן חלוקה חליצה מגט, שֶׁחֲלִיצָה מְעוּשֶׁית, שעישוהו [–כפו אותו] בית דין לחלוץ בעל כרחו, פְּסוּלָה. ואילו גֵּט מְעוּשֶׁה שכפו בית דין על הבעל ליתנו בעל כרחו, כָּשֵׁר. תמהה הגמרא על החילוק השני: הֵיכִי דָּמֵי – באיזה אופן מכשירה הברייתא גט מעושה. אִי דְּאָמַר הבעל לאחר שכפוהו 'רוֹצֶה אֲנִי', הלא באופן זה אֲפִילּוּ חֲלִיצָה נָמֵי כשירה, ומדוע שנתה הברייתא שחליצה מעושה פסולה. וְאִי לאחר שכפוהו לֹא אָמַר 'רוֹצֶה אֲנִי', הרי באופן זה גֵּט נָמֵי לֹא כשר. מתרצת הגמרא: אכן לגבי כפיה אין חילוק בין גט לחליצה, וְהָכִי קָאָמַר – וכך יש לפרש בברייתא. חֲלִיצָה מוּטְעֵית לְעוֹלָם כָּשֵׁר, וְגֵט מוּטְעֶה לְעוֹלָם פָּסוּל. ואולם חֲלִיצָה מְעוּשֶׁית וְגֵט מְעוּשֶׁה שוים בדינם, זִימְנִין כָּשֵׁר וְזִימְנִין פָּסוּל – לפעמים שניהם כשרים ולפעמים שניהם פסולים. הָא ששנינו שגט מעושה כשר הוא באופן דְּאָמַר הבעל רוֹצֶה אֲנִי, והוא הדין לחליצה. וְהָא ששנינו שחליצה מעושית פסולה הוא באופן דְּלֹא אָמַר היבם רוֹצֶה אֲנִי, והוא הדין לגט.

הגמרא מביאה ראיה שמועיל כפיה על ידי אמירת 'רוצה אני': דְּתַנְיָא, נאמר בפרשת עולה (ויקרא א ג), 'זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ, אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי ה''. 'יַקְרִיב אֹתוֹ', מְלַמֵּד שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ [את המחויב בקרבן] להקריב את קרבנו. יָכוֹל יקריבו את הקרבן בְּעַל כָּרְחוֹ של הבעלים, תַּלְמוּד לוֹמַר 'לִרְצֹנוֹ' ולא בעל כרחו. הָא כֵּיצַד – אם אין הקרבן קרב אלא לרצון הבעלים איך כופים אותו, אלא כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי, ועל ידי אמירתו זו נחשב הקרבן כקרב לרצונו. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּבָנֵי נָשִׂים, שאם לא רצה הבעל לגרש כּוֹפִין אוֹתוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי.

הגמרא מביאה נידון אחר בדין חליצה ומיאון: אָמַר רָבָא אָמַר רַב סָחוֹרָה אָמַר רַב הוּנָא, יבם וביבמה שבאו לחלוץ בבית דין, חוֹלְצִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הדיינים מַכִּירִין אותם, ואינם יודעים שאיש זה הוא אחי בעלה המת. וכן מְמַאֲנִין אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מַכִּירִין – קטנה שבאה לבית דין למאן בבעלה, מקבלים את מיאונה אף על פי שאינם מכירים אותה, ואינם יודעים אם אכן זו היא האשה הנשואה לאיש שממאנת בו. ומאחר שהחליצה נעשית אפילו כשאין מבורר לבית דין שהחולץ הוא אכן אחי בעלה של החלוצה, לְפִיכָךְ אֵין העדים המעידים על החליצה כּוֹתְבִין גֵּט חֲלִיצָה לאשה, אֶלָּא אִם כֵּן הם מַכִּירִין את היבם והיבמה, ויכתבו בשטר שהם יודעים שאשה זו חלצה לאחי בעלה. וְכֵן אֵין כּוֹתְבִין העדים גֵּט מֵיאוּן לקטנה אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּירִין אותה וכותבים בשטר שיודעים הם שהממאנת היא אשתו של זה. אבל אם אינם מכירים אותם לא יכתבו שטר כלל, משום דְּחַיְישִׁינַן לְבֵית דִּין טוֹעִין – שיש לחשוש שמא יבוא שטר זה לפני בית דין אחר, ויטעה אותו בית דין, ולא ידע שבית דין עושים חליצה ומיאון אפילו כשאין מכירים את האיש והאשה, ויתירו אותה להנשא על פי שטר זה שלא כדין. ובאמת אין להתירה, שהרי הבית דין הראשון לא בירר שאכן חלצה האשה לאחי בעלה, ויש לחשוש שמא חלצה לאדם זר כדי שיוכל לשאתה. וכן במיאון יש לחשוש שמא הקטנה הממאנת אינה אשתו של האיש שממאנת בו.

כך אמר רבא בשם רב הונא, וְאולם רָבָא דִּידֵיהּ [–עצמו] אוֹמֵר להיפך, אֵין חוֹלְצִין אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּירִין בית דין שהאיש שהיא

חולצת לו הוא אבן אחי בעלה. וְכֵן אֵין מָמָאנִין אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּירִין בית דין את הקטנה, ויודעים שהיא אבן אשת זה שהיא ממאנת בו. לְפָרָךְ עדים שראו את החליצה כּוֹתְבִין גֵּט חֲלִיצָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הם מַכִּירִין את היבם והיבמה, וְכֵן עדים שרואים את המיאון כּוֹתְבִין גֵּט מֵיאוּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הם מַכִּירִין את הקטנה, וְלֹא חַיְישַׁנַן לְבֵית דִּין טוֹעִין – ואין להם לחשוש שמא טעו בית דין ועשו את החליצה והמיאון מבלי להכיר את האיש והאשה, אלא יכולים העדים לסמוך על כך שלא היו בית דין מניחים אותם לחלוץ או למאן קודם שהתברר להם מי הם.

אגרות קודש

משנה

המשנה שלפנינו מפרטת את סדר החליצה: מִצְוַת חֲלִיצָה כֵּיצַד, בָּא הוּא [–הֵיבם] וְיִבְמְתּוֹ לְבֵית דִּין, וְהֵן מַשִּׁיאִין [–מייעצים] לוֹ עֵצָה הַהוֹגֶנֶת לוֹ, האם ראוי לו לייבמה, או שעדיף שיחלוץ לה. ומקור דבר זה הוא ממה שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כה ח) 'וְקָרְאוּ לוֹ וְקִנֵּי עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו'. וּלאחר שנתרצה לחלוץ, הִיא [–הֵיבמה] אוֹמֶרֶת לפני בית דין את הכתוב האמור בפרשה (שם כה ז), 'מֵאֵן יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְמִי', וְהוּא [–הֵיבם] עונה אחריה וְאוֹמֵר את הכתוב (שם כה ח) 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ'. וּבְלְשׁוֹן הַמִּקְרָא הָיוּ אוֹמְרִים פסוקים אלו. ולאחר שאמרו כן היבם והיבמה, 'וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ', ולאחר מכן 'וְיָרְקָה בְּפָנָיו' – יורקת על הקרקע שכנגד פניו רוֹק הַנִּרְאֶה לַדַּיָּנִים. וּלאחר הירִיקה, עָנְתָה וְאָמְרָה [–תענה היבמה ותאמר], את הכתוב (שם כה ט) 'כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו'.

בתחילה, עַד כְּאן הָיוּ מַקְרִין בית דין לפני היבמה כדי שתענה ותאמר אחריהם, ולא גמרו להקרותה את הפרשה כולה. וְאולם כְּשֶׁהִקְרָא רַבִּי חוֹרְקָנוֹס תַּחַת עֵץ הָאֱלָה בְּכִפַּר עֲיטָם ליבמה לאחר חליצתה, וְגָמַר אֶת כָּל הַפָּרָשָׁה עד 'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל', מאותה שעה הוּחְזְקוּ כל בתי הדינים לְהִיוֹת גּוֹמְרִין לקרוא את כָּל הַפָּרָשָׁה, וקראה היבמה אחריהם את כולה. והכתוב האחרון 'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל', מִצְוָה בַּדַּיָּנִין וְלֹא מִצְוָה בַּתַּלְמִידִים – רק על הדיינים יש מצוה להקרותו לאחר החליצה, ולא על התלמידים היושבים שם לפניהם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שָׁם לוֹמַר 'חֲלוּץ הַנָּעַל'.

גמרא

הגמרא מביאה את דברי רב יהודה בסדר חליצה, ומפרשת את החידוש בדבריו: אָמַר רַב יְהוּדָה, כך הוא סדר מִצְוַת חֲלִיצָה, היבמה קוֹרֵאת 'מאן יבמי', ואחר כך היבם קוֹרֵא 'לא חפצתי לקחתה', ואחר כך חוֹלֶצֶת, ואחר כך רוֹקֶקֶת, ואחר כך קוֹרֵאת שוב 'ככה יעשה'. מקשה הגמרא: מַאי קָמַשְׁמַע לַן רב יהודה, הלא מַתְנִיתִין הִיא – דבריו מפורשים במשנתנו. מתרצת הגמרא: הָא קָמַשְׁמַע לַן רב יהודה באומרו 'מצות חליצה קוראה וקורא' וכו', שאמנם מִצְוָה הָבֵי היא כסדר השנוי במשנתנו, וְאולם אִי אַפֵּיךְ את הסדר והקדים את הרקיקה לחליצה לֵית לַן בָּהּ – אין בכך כדי לפסול את החליצה. הגמרא מוכיחה כן מברייתא: תַּנְיָא נָמֵי הָכֵי, בֵּין שֶׁהִקְדִּים חֲלִיצָה לִרְקִיקָה, וּבֵין שֶׁהִקְדִּים רְקִיקָה לַחֲלִיצָה מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, והסדר אינו מעכב בדיעבד.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים באופן הקריאה: אָמַר אַבַּיֵי, הַאי מַאן דְּמַקְרֵי גַּט חֲלִיצָה – הדיין המקריא בשעת חליצה את הפסוקים לפני היבם והיבמה מילה במילה, כשמקריא לפני היבמה 'לא אבה יבמי' לֹא לִיקְרֵי לְדִידָהּ [–לה] 'לֹא' לְחוֹדֵיהּ ותענה אחריו וְאחר כך יקריא לפניה 'אָבָה יַבְמִי' לְחוֹדֵיהּ ותענה אחריו, משום דְּבאופן זה מַשְׁמַע מדבריה 'אָבָה יַבְמִי' – שרוצה היבם לייבמה. אֶלָּא יקריא 'לֹא אָבָה יַבְמִי' יחד, ותענה אחריו תיבות אלו בפעם אחת. וְכן כשמקריא ליבם 'לא חפצתי לקחתה', לֹא לִיקְרֵי לְדִידֵיהּ [–לו] 'לֹא' לְחוֹדֵיהּ ו'חָפַצְתִּי' לְחוֹדֵיהּ, משום דְּמַשְׁמַע מכך 'חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ', אֶלָּא יקריא לו 'לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ' בפעם אחת. וְרָבָא אָמַר, אַפְסוּקֵי מִילְתָא הִיא – אין זו אלא הפסקה בעלמא, וְאַפְסוּקֵי מִילְתָא לֵית לַן בָּהּ, הואיל וכוונתו היתה לגמור דבריו, ולכן בדיעבד אין זה נחשב להפסק.

רַב אַשִׁי אַשְׁכְּחֵיהּ [–מצא] לְרַב כָּהֲנָא דְּקָמְצַטְעֵר [–שטרח] וּמַקְרֵי לָהּ ליבמה 'לֹא אָבָה יַבְמִי' ביחד. אָמַר לֵיהּ, וכי לֹא סָבַר לֵיהּ מַר לָהָא דְּאָמַר רָבָא שקריאת היבמה כשירה אף כשהיא מפסיקה בין 'לא' לבין 'אבה יבמי'. אָמַר לֵיהּ רב כהנא, מוֹדֶה רָבָא בְּ'לֹא אָבָה יַבְמִי' שצריכה היבמה לאומרו בפעם אחת, ולא אמר שאפשר להפסיק אלא בין 'לא' לבין 'חפצתי ליבמה'. שכן תיבת 'לא' שבאמירת היבם היא תחילת דבריו ואין לה שום משמעות בפני עצמה, ובהכרח היא נקראת יחד עם המשך דבריו 'חפצתי ליבמה'. מה שאין כן באמירת היבמה, שאם תפסיק לאחר תיבת 'לא', משתמע מכך שתיבה זו נקראת יחד עם תחילת דבריה 'מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל', וממשיכה ואומרת, 'לא' מאן לייבם אלא 'אבה יבמי'. על כן גם לשיטת רבא אין להפסיק בתיבות אלו.

לאחר החליצה כותבים בית דין שטר ומפרטים בו את כל סדר החליצה, ונותנים אותו לאשה, לראיה שחלצה כדין ומותרת להנשא לאדם מן השוק. ושטר זה קרוי 'גט חליצה'. הגמרא מביאה כמה הלכות בסדר כתיבת שטר זה: אָמַר אַבַּיֵי, הַאי מַאן דְּכָתַב גִּיטָּא דַּחֲלִיצְתָא לִיכְתּוֹב הָכִי, אַקְרִינְהוּ לְדִידֵיהּ [–הקראנו ליבמה] מַן 'מַאן יְבָמִי' עַד 'אָבָה יַבְמִי', וְאחר כך אַקְרִינְהוּ לְדִידֵיהּ [–הקראנו ליבם] מַן 'לֹא' עַד 'לְקַחְתָּהּ', וְאחר כך אַקְרִינְהוּ לְדִידֵיהּ מַן 'כָּכָה' וְעַד 'חֲלוּץ הַנָּעַל'. ולא יכתבו פסוקים אלו בשלימותם, אלא רק את תחילתם וסופם, שכן אסור לכתוב יותר מארבע תיבות רצופות מהכתובים על קלף שאינו משורטט. ואולם מַר זוּטְרָא היה מְשָׁרְטֵט את גט החליצה וְכָתֵיב לְכוּלָּא פָּרָשָׁה – וכתב בו את הפסוקים בשלימותם. מַתְקִיף לָהּ מַר בַּר אִידִי למר זוטרא, וְהָא פסוק אחד לֹא נָתַן לִיכָּתֵב בפני עצמו אפילו על קלף משורטט, שהרי הלכה בידינו שלא ניתנה התורה להכתב אלא בשלימותה. מסיקה הגמרא: וְהִלְכְתָא כָּוָותֵיהּ דְּמַר זוּטְרָא, שמותר לכתוב בגט חליצה משורטט פסוק בפני עצמו, מכיון שנכתב רק לעדות וסיפור דברים, ולצורך מצוה התירו לכותבו. והאיסור לכתוב פסוק בפני עצמו הוא רק כשנכתב כפרשה בפני עצמה ללמוד בה.

הגמרא מביאה כמה דינים ברקיקת היבמה: אָמַר אַבַּיֵי, אם רָקְקָה היבמה וּקְלָטַתּוּ הָרוּחַ את הרוק והעיפה אותו למקום אחר ולא כנגד פני היבם, לֹא עֲשָׂתָה וְלֹא כְלוּם, והרי היא צריכה לחזור ולירוק לפניו. מפרשת הגמרא: מַאי טַעְמָא, 'וְיָרְקָה בְּפָנָיו' בְּעֵינָן – צריך שיעבור הרוק כנגד היבם. ומאחר שזה הוא הטעם לפסול יריקה זו, הָלְכָךְ לא בכל אופן היא פסולה, אלא אם היבם הוּא אָרוּךְ וְהיבמה הִיא גּוּצָה [–נמוכה] וּקְלָטַתְהוּ הָרוּחַ את הרוק והעיפה הרוק אותו הצידה, הרי אִיכָּא 'כְּפָנָיו', שהרי כשיצא הרוק מפיה עבר כנגד גוף היבם לפני שעף ברוח, והרקיקה כשירה. ורק אם הִיא אֲרוּכָּה וְהוּא גּוּץ [–נמוך ממנה], והעיפה הרוח את הרוק הרקיקה פסולה, משום שלא עבר הרוק כנגד היבם, וּבְעֵינָן עַד דְּמָטֵי לַהֲדֵי אַפֵּיהּ – וצריך שיגיע הרוק כנגד פניו של היבם, וְהָדַר אָזֵיל – ורק לאחר שעבר כנגד פניו יכול הרוק ללכת משם וליפול במקום אחר.

אָמַר רָבָא, אם אָכְלָה היבמה לפני הרקיקה תּוּמְא [–שום], וְאחר כך רָקְקָתָה [–ירקה] בפניו, או שֶׁאָכְלָה גַּרְגִּישְׁתָּא [–עפר ממעבה האדמה], וְאחר כך רָקְקָתָה, לֹא עֲשָׂתָה וְלֹא כְלוּם, וצריכה לחזור ולירוק. מפרשת הגמרא: מַאי טַעְמָא, 'וְיָרְקָה' מֵעַצְמָא, וְלא מחמת דבר אחר. וּכשהיא יורקת לאחר שאוכלת שום או גרגישתא לֵיכָּא כאן יריקה מעצמה, אלא מאכלים אלו הם המביאים אותה לידי רקיקה זו.

וְאָמַר רָבָא, צְרִיכִי דַּיְינֵי לְמֵיחֲזֵי רוּקָא כִּי נָפִיק – צריכים הדיינים לראות את הרוק כשהוא יוצא מִפּוּמָא דְּיָבָמָה – מפה היבמה, עד שמגיע כנגד פני היבם. משום דִּכְתֵיב 'ונגשה יבמתו אליו לעיני הַזְּקֵנִים וגו' וְיָרְקָה בפניו, ומכאן שצריכה הרקיקה להיראות לעיני הדיינים.

שנינו במשנתנו: 'וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל', מִצְוָה בַּדַּיָּנִין וְלֹא בַּתַּלְמִידִים. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, פַּעַם אַחַת הָיִינוּ יוֹשְׁבִים לִפְנֵי רַבִּי טַרְפוֹן וּבָאתָה יְבָמָה לְחֲלוֹץ לפניו, וְאָמַר לָנוּ לאחר שחלצה את נעל היבם, עֲנוּ כּוּלְּכֶם שלש פעמים, 'חֲלוּץ הַנָּעַל', 'חֲלוּץ הַנָּעַל', 'חֲלוּץ הַנָּעַל'. והיא שיטת רבי יהודה במשנתנו שמצוה על כל העומדים שם לומר כן.

הדרן עלך מצות חליצה